

مقدمه

بیماری کپک خاکستری خیار، اساساً به محصولات گلخانه‌ای با مدیریت ضعیف حمله می‌کند. همانند کپک سفید، عامل این بیماری از بافت‌های پیر و مرده به عنوان پایه غذایی برای حمله به بافت‌های سالم استفاده می‌کند. بنابراین زخم‌های ایجاد شده به وسیله این قارچ معمولاً در روی مواد مرده یا در حال مرگ مانند دمبرگ شکسته، گل‌های افتاده یا گل‌های خشک شده باقیمانده در روی میوه می‌باشد.

کپک خاکستری

عامل بیماری: *Botrytis cinerea*

این قارچ در شرایط خنک و مرطوب بیشترین فعالیت را دارد. زخم‌ها قهوه‌ای رنگ، نرم و پوشیده از توده‌های پودری اسپوره‌های متمایل به خاکستری می‌باشند که از گیاهی به گیاه دیگر توسط باد و آب انتقال می‌یابند. این بافت سفید شده و زخم‌ها اغلب دارای قسمت‌های متناوب روشن و تاریک به صورت متحدالمرکز هستند. اندام‌های سیاه و سخت به قطر دو الی پنج میلی‌متر و به شکل نامنظم تا کروی در روی بافت گوشتی و زخم‌های قدیمی‌تر تشکیل می‌شوند. این سختینه‌ها در خاک برای مدت‌های طولانی باقی می‌مانند. آسیب وارده یا ناشی از پوسیدگی میوه و یا در اثر آلودگی ساقه و متعاقباً مرگ شاخساره و بوته می‌باشد؛ به خصوص آلودگی ساقه اصلی خسارت زیادی وارد می‌آورد (شکل ۱).

شکل ۱- نمونه‌ای از علائم ناشی از *Botrytis cinerea*

بیماری‌های خیار در گلخانه - بخش هفتم

PTMP/SK/R&D/A/Cucumber diseases in the greenhouse/05092022

مدیریت

- ۱- غالباً علائم کپک خاکستری به مدت چند روز یا هفته‌ها بعد از آلوده شدن ظاهر نمی‌شود. گل‌های آلوده علائم بارزی نشان نمی‌دهند و می‌توانند قارچ را به میوه انتقال دهند. در اصل زمانی که میوه می‌رسد علائم ظاهر می‌گردد. این نوع آلودگی را آلودگی پنهان می‌نامند، بنابراین زمان ظاهر شدن علائم برای انجام سمپاشی بسیار دیر است و فایده چندانی ندارد.
- ۲- گیاهان متراکم، نرم و آسیب دیده در گلخانه‌های دارای تهویه نامناسب، مستعد آلودگی هستند اما در سالن‌های تمیز و با مدیریت خوب نیازی به سمپاشی نیست.
- ۳- متأسفانه در اغلب موارد برگ‌های پایین‌تر خشکیده که پناهگاه قارچ عامل بیماری و مگس‌های ناقل است، روی گیاه باقی مانده و حذف نمی‌شود. در این قسمت پایین بوته‌ها به منظور جلوگیری از رشد قارچ، همواره باید هوا جریان داشته باشد. با انجام اقدامات لازم رطوبت را کاهش داده و تهویه را به صورت مطلوب انجام داده تا جریان هوا حفظ شود.
- ۴- از کشت متراکم بوته‌ها و دادن ازت بیش از حد که باعث رشد گیاه به صورت آبدار، انبوه و پرشاخ و برگ می‌گردد جدا خودداری نمائید.
- ۵- از بین بردن برگ‌های مسن و آلوده اقدام مؤثری جهت کاهش آلودگی است، البته بهترین حالت این است که حداقل به صورت هفتگی انجام گیرد.
- ۶- بیماری در زمان رشد محصول شاید نامحسوس باشد ولی به صورت پوسیدگی پس از برداشت ادامه می‌یابد. در میوه‌های داخل جعبه‌ها در انبار، قارچ عامل بیماری از میوه‌ای به میوه دیگر انتقال می‌ابد. به دلیل این که قارچ عامل بیماری در پوشال کهنه زنده می‌ماند، باید از پوشال تمیز، تازه و ضدعفونی شده به عنوان مالچ استفاده کرد.
- ۷- قارچ همچنین در روی اغلب محصولات و علف‌های هرز فعالیت نموده و قادر است میزبان را تغییر دهد. بهداشت محصول به ویژه کنترل علف‌های هرز ضروری است، چرا که این کار منابع آلودگی را از بین برده و اجازه تهویه بهتر را می‌دهد.

بیماری‌های خیار در گلخانه - بخش هفتم

PTMP/SK/R&D/A/Cucumber diseases in the greenhouse/05092022

- ۸- در گلخانه‌های خنک معمولاً پوسیدگی بر روی میوه‌ها و برگ‌های افتاده بعد از یک شب سرد اتفاق می‌افتد. چیدن و حذف میوه‌های آلوده از آلودگی‌های بعدی ساقه و شاخساره جلوگیری می‌کند.
- ۹- پوشش‌های پلی‌اتیلنی ساخته شده‌اند که طیف نور را تغییر داده و از اسپورزایی قارچ جلوگیری می‌نمایند که می‌توان آنها را در گلخانه‌های خیار به جای پوشش‌های پلاستیکی معمولی بکار برد.
- ۱۰- قارچ‌کش‌های مختلفی برای کنترل کپک خاکستری در دسترس هستند که شدت و میزان کاربرد آنها بستگی به ریسک بیماری و قابلیت سایر روش‌های کنترل (مانند تهویه و حرارت دهی) دارد.
- کاربرد بیش از اندازه قارچ‌کش‌ها در مواردی منجر به بروز مقاومت نسبت به ایپرودیون، کاربندازیم و دی‌اتوفن کرب شده است. قارچ‌کش‌های جدید آنیلوپیریمیدینی و استروبیلورین در کنترل بهتر بیماری رضایتمند بوده‌اند. تعدادی از قارچ‌کش‌های استروبیلورین دامنه کنترل وسیعی داشته (کپک خاکستری، سفیدک پودری، سفیدک دروغی) و علاوه بر آن برای حشرات مفید نیز بی‌خطر هستند. بنابراین برای کاربرد در گلخانه بسیار مناسب می‌باشند. در مراحل اولیه می‌توان ساقه‌های آلوده را با چاقو بریده و محل برش را با پودر وتابل ایپرودیون یا بردوفیکس تیمار نمود.

منبع

قادری، رضا (۱۴۰۰). گلخانه از دیدگاه یک گیاه‌پزشک (چاپ اول). شیراز: انتشارات مرجع علم.

